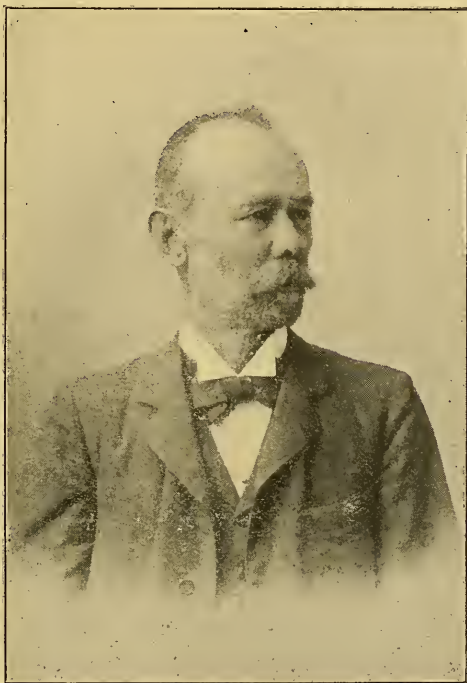

ROVARTANI LAPOK

HAVI FOLYÓIRAT

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A HASZNOS ÉS KÁRTÉKONY ROVAROKRA

XVII. KÖTET. 1910 MÁRCZIUS—ÁPRILIS. 3—4. FÜZET.

A. Aigner Lajos.

1840. II. 11 — 1909. VI. 19.

A. Aigner Lajos.

1840—1909.

Irta : CSIKI ERNŐ.

Nemcsak folyóiratunkat, hanem a magyar entomológiát is nagy veszteség érte, a midőn 1909. évi június 19-én hosszas betegség után örökre lehúnyta szemét A. AIGNER LAJOS. A veszteség súlyos volt, daczára annak, hogy csak élete alkonyán kezdett a rovarattannal behatóan foglalkozni, mégis rövidesen a magyar rovarattani irodalomnak egyik legbuzgóbb és legtermékenyebb munkása lett.

AIGNER LAJOS 1840-ben, február 11.-én született a torontál-megyei Nagy-Jécsa községben nemes szülőktől. Ugyánott kezdte az iskolát járni, majd Temesvárott folytatta tanulmányait, a hol 1853-ban került ki a Stieber-féle kereskedelmi iskolából. Könyvkereskedői pályára lépett, de emellett tovább képezte magát mint magántanuló az ottani gimnáziumban. Temesvárról Pozsonyba (1858—60), majd Budapestre (1860—63) került, innen pedig Németországba ment, hogy a könyvkereskedői pályán magát tovább kiképezze. Így 1863—1865 Lipcsében, Kölnben, majd Stuttgartban találjuk. 1866-ban vissza-került Budapestre, a hol Ráth és később Osterlamm könyvkereskedésében működik, 1868-ban Rautmann-nal, 1869-ben pedig önállóan könyvkereskedést nyit, melyet rövidesen a főváros egyik legjobb és legnagyobb könyvkereskedésévé fejleszt és nem elégszik meg az egyszerű kereskedéssel, hanem mint kiadó igyekszik nevét ismertté tenni. Így közelebbi érintkezésbe kerül az akkori írőkkel, annyival is inkább, mert maga is az irodalomnak él. Irodalmi működése eleinte leginkább irodalomtörténeti tárgyú volt, emellett ismertetéseket írt és költőinket német fordításban ismertette meg a külfölddel. Így első sorban PETŐFI költeményeiből, majd a népkölteményekből bocsát ki egy-egy kötetet. Mindezeket megelőzőleg „Az elegiáról“ című munkájával, mely 1869-ben jelent meg, nemcsak pályadíjat nyert, hanem nevét irodalmunkban ismertté és megbecsültté tette, a mit a Petőfi-Társaság azzal hálált meg, hogy 1876-ban tagjává választotta. A Petőfi-Társaságban székét „Mikes Kelemen ismeretlen leveleiről“ írt értekezésével foglalta el.

Több folyóiratot és gyűjteménysorozatot indított meg és szerkesztett, így 1869—70-ben a „Magyar könyvészet“-et, 1875-ben megindította a „Magyar Könyvesház“-at, 1878-ban pedig a Nemzeti Könyvtár című gyűjteményes vállalatot. 1876-ban átvette a „Figyelő“ ózímű folyóirat szerkesztését és 1884-ben megindítja a „Hazánk“ című történelmi folyóiratot. Ő létesítette az „Országos Magyar

Könyvkereskedők Egyesülete"-t és indította meg 1878-ban ennek hivatalos közlönyét, a „Corvina“-t.

Ezekon kívül írt néhány régészeti cikket és benne találnak a szabadkőmivések avatott történetírójukra, amennyiben megírja a „Szabadkőmivesség története Magyarországon“ és a több kötetes „Geschichte der Freimaurerei in Ungarn“ című munkákat.

Sok cikke, költeménye, álnév alatt jelent meg, így használta a Jécsai Lajos, Ajgó Lajos, Apor Lajos és Abafi Lajos neveket.

Könyvkereskedése a nyolczvanas évek végével, hanyatlásnak indult, illetőleg, hogy saját szavaival éljek, jóhiszeműsége a tönk szélére juttatta. Néhány lelkiismeretlen alkalmazottja révén az általa kiadott munkák legtöbbje nem egyenes úton került minden könyvesboltba és forgott közkézen, pedig nála alig került néhány példány eladásra.

Anyagi helyzetének rosszabbodása és könyvkereskedésének hanyatlása sok gondot okoztak neki, a mire a szabad természetben keresett és talált is vigasztalást. Hozzáfogott a lepkék gyűjtéséhez és életmódjuk tanulmányozásához, mely kedvtelésnek a 90-es évek közepe táján már minden idejét szenteli, miután kénytelen volt könyvkereskedésén túladni.

Tulajdonképen itt kellett volna kezdenem, hiszen ezen időtől kezdődőleg számítható entomologiai működése. Első lepkészeti cikkei a „Societas entomologica“ című német rovartani folyóiratban láttak napvilágot, a melyben egyik kiváló régi lepkegyűjtőnkéről, ANKER LAJOS-ról írott megemlékezésével kezdte meg irodalmi működését. Későbbi cikkei a hibridekről, a *Saturnia Hybrida minor*-ról és a *Psyche Ecksteinii*-ről szólnak. 1895-ben már a Nemzeti Múzeum természetrajzi osztályainak folyóiratában, a „Természetrajzi Füzetek“-ben közöl két nagyobb cikket és a millennium évében jelenik meg tőle a PÁVEL JÁNOS-sal együttesen írott és a nagylepkéket tárgyaló része a faunakatalogusnak. Ugyanerre az időre esik azon fáradozása, hogy a magyar rovartani ismeretek terjesztésére külön folyóirat indíttassék meg, a mi hamarosan sikerül is, mert 1897-ben JABLONOWSKI JÓZSEF-fel újra megindítja, illetőleg a IV. kötettel folytatja a DR. HORVÁTH GÉZA által 1884-ben alapított és 1886-ban megszűnt Rovartani Lapokat. Ezzel azonban működése nem volt kimerítve, a folyóirat megindítása nem volt elegendő az ügy fejlesztésére, hiányzott a munkatársak, ha még oly kis csapatja is, azért kikutatta nemcsak a Budapesten, hanem az egész országban lakó úgy szakszerűen mint kedvtelésből rovarászattal foglalkozókat is. Buzdított mindenfelé, serkentett a munkára, hiszen csak így számíthatott eredményre. Az ő fáradozásának köszönhető, hogy a budapesti entomologusok a 90-es évek eleje óta hetenkint rendszeren összejönnek a rákóczi-úti

KASZÁS- (azelőtt MUHR)-féle vendéglő különhelyiségében, a hol azután tapasztalataik elmondásával egymást kioktathatták, ezáltal előnyösen közreműködvén faunánk kikutatásán is.

AIGNER rovartani, főleg lepkészeti czikkei első sorban a „Rovartani Lapok“-ban láttak napvilágot, ezek pedig olvasóink előtt eléggé ismeretesek, úgy hogy azok felsorolásától eltekinthetek, csak arra akarok utalni, hogy ezek egyik-másika kiváló becsesel bír, ezekben írta le néhány jellemző lepkénk teljes történetét, szolgált útmutatással azok életmódjáról, előfordulási viszonyairól, stb. Ugyancsak folyóiratunkban kezdte meg „Magyarország pillangói“ című pályadíjjal koszoruzott munkájának közlését, melynek befejezését még a jelen kötetben remélhetjük. Feldolgozta a nappali pillangókon kívül a szender-féléket (*Sphingidae*), mely munkáját a Természettudományi Társulat szintén dicsérettel jutalmazta. Ez a két munka külön kiadás-ként nem jelenhetvén meg, nehéz lévén nálunk ilyen szakmunkákra kiadót kapni, elhatározta, hogy megpróbálkozik egy népszerű munka megírásával, — így született azután meg a BERGE-féle lepketáblákkal illusztrált „Magyarország lepkéi“ című munkája, melyből rövid egy esztendő alatt annak négyezer példányból álló kiadása teljesen elfogyott.

Nem hagyhatom említetlenül egyik másik, tárgyánál fogva ha nem is annyira elterjedt, de nagyon fontos munkáját „A lepkészet történetét Magyarországon“ címűt, mely 1898-ban jelent meg a Természettudományi Társulat kiadványaként. Ezzel a munkájával olyasmit teremtett, a mivel semmiféle nemzet nem dicsekedhetik, — mi pedig sokat tanulhatunk ebből a munkából, mely minden magyar lepkésznek örökké fontos segédkönyve fog maradni.

A könyvkereskedői pályától teljesen visszavonulván, alkalmazást nyert a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségénél mint annak természetrajzi szakmegbízottja, majd PÁVEL JÁNOS-nak 1901-ben bekövetkezett halála után elfoglalta annak helyét a Nemzeti Múzeumban, miáltal abba a helyzetbe került, hogy ezen intézet nagy lepkegyűjteménye és szakkönyvtára segélyével ismereteit mindjobban bővíthesse, gyarapíthassa.

Ezelőtt négy évvel azután betegeskedni kezdett, a budai hegyekben egyik gyűjtőkirándulása alkalmával napszúrást szenvedett, a későbbi években pedig több ízben szélütés érte, a minek következtében egymásután a beszélő-, majd a látóképességet veszítette el. Ha be is következett időnként egy kis javulás, a különben szívós ember teljes egészségét többé nem nyerte vissza, az utolsó esztendő kínos szenvedéseitől pedig csak a halál szabadította meg 1909 június 19.-én.

Ha a halál el is ragadta körünkből, emlékéet nemcsak barátjai

fogják megőrizni, megőrzi azt mindörökké az a tudomány, a melynek gazdag tárházában életének talán legkeservesebb idejében la-pozgatva megnyugvást keresett és talált.

Crambus hungaricus.

Irtta: SCHMIDT ANTAL.

Nem régen az „Archivum Zoologicum“ című folyóiratban egy új molypillét írtam le, a mely minden valószínűség szerint jellemző a Nagy Magyar Alföldre s így megérdemli, hogy leírását e helyen magyar nyelven is közöljem.

Még 1906 augusztus havában több példányban gyűjtöttem Mezőberény és Békés-Csaba között egy *Crambus*-fajt, mely az eddig ismertek egyikével sem volt azonosítható. Azóta az Alföld több pontjáról került még elő, nevezetesen Ujpestről, ahol GABRIELI gyűjtötte, Harta (Pusztá-Bojár) mellől s Izsákról (UHRIK gyűjtése.)

Ez a faj, amelyből immár 14 példány áll rendelkezésemre, még pedig úgy hímek mint nőstények, az *Inquinatellus*-csoporthoz tartozik. Nagyság, szárnyszabás és mustrázat tekintetében legjobban SCHIFFERMÜLLER *Crambus magrimatellus*-ával egyezik meg.

A hím csápja barna, fűrész és rövid szőrökkel borított. A hosszú ajaktapogató felül világosszürke, sötét feketésbarna pikkelyekkel tarkázott. Feje, valamint tora is ugyanilyen.

Az elülső szárny alapszíne világos mogyoró-barna, a mely azonban csak a szegélyér (costa) és a főerek mentén tűnik szembe. A szárnyfelület többi része szürkésbarna pikkelyekkel borított, annyira, hogy némely példány csaknem egészen feketésbarna, füstszínű minden mustrázat nélkül való. Helyenkint, főleg az erek mentén fehéresszürke terecskék láthatók.

Magát a mustrázatot két feketésbarna harántvonal alkotja, melynek lefutása olyan, mint a *Crambus inquinatellus*-é azzal a különbséggel, hogy a 2-ik ér mentén a legtöbb esetben még egy hosszanti vonal is látszik, a mely a két harántvonalat összeköti; az előbbtől még abban is különbözik, hogy a külső harántvonalnak kifelé hajló rövid íve a 2-ik értől kezdve, nem ferdén, hanem inkább derékszögben halad a belső szegély felé.

A szárnyak elülső szélét világosabb szegélyvonal határolja. Előtte az érvégződés között fekete pontok vannak, a külső szegély mentén pontsort alkotva. A rojt alig világosabb mint az alapszín.

A hátsó szárny selyemfényű, barnás-ezüstszürke, a töve s a belső szegély közepe felé világosabb árnyalatú. A sötét szegélyvonal

élesen elválnak a világosszürke rojtoktól, amelyek alapszínét egy világosabb esík szeli át.

Az elülső szárnyak alsó oldala épp úgy mint a *Crambus inquitellus*-nál barnás-sötétszürke, a szegély felé halavány-sárgás árnyalatú. A hátsó szárny alul valamivel halaványabb mint felül.

A nőtényt a hímtől világosabb színű fonalszerű vékony csápja és keskenyebb elülső szárnya különbözteti meg. Alapszíne általában sokkal világosabb, sárgásba hajló s kevesebb szürkével behintett, továbbá a hím elülső szárnyán helyenként föllépő fehéresszürke színű pikkelyek is hiányzanak. A mustrázat olyan, mint a hímnél. A hátsó szárny felül és alul egyszínű ezüstszürke. Az elülső szárny hossza 11—13 mm. Kifeszített szárnyakkal 22—26 mm.

♂

♀

Crambus hungaricus SCHMIDT. — Eredeti nagyságban.

Adatok Erdély pók-faunájához.

Irta: CSIKI ERNŐ.

Bogarászati kirándulásaim alkalmával egyebek mellett pókokat is gyűjtöttem. A gyűjtött anyag egy részét KULCZYNSKI LÁSZLÓ krakkói tanár volt szíves meghatározni. Minthogy ez az anyag oly vidékekről származik, a hol azelőtt még senki sem gyűjtött pókokat, azért helyén valónak tartom ezen adatok közlését.

A gyűjtött fajok a következők:

Dictynidae.

Dictyna uncinata THOR. — Dicsőszentmárton.

Dysderidae.

Dysdera Ninnii CAN. — Vajdahunyad.

Drassidae.

Gnaphosa lucifuga WALCK. — Dicsőszentmárton.

Theridiidae.

- Theridium lineatum* CLERCK — Dicsőszentmárton.
 — *impressum* L. KOCH — Dicsőszentmárton, Erdőalja.
Steatoda bipunctata LINN. — Erdőalja.

Argiopidae.

- Linyphia pusilla* SUND. — Erdőalja.
Pachygnatha Degeeri SUND. — Radnóth.
Tetragnatha extensa LINN. — Mezőkapus.
 — *pinicola* L. KOCH — Csüdőtelke.
 — *Solandrii* SCOP. — Dicsőszentmárton.
Meta segmentata CLERCK — Vajdahunyad.
Argiope Bruennichii SCOP. — Dicsőszentmárton.
Mangora acalypha WALCK. — Mezőkapus.
Araneus folium SCHRNK. ? — Radnóth.
 — *diadematus* CLERCK — Dicsőszentmárton.
 — *cucurbitinus* CLERCK — Dicsőszentmárton.
 — *ixobolus* THOR. — Erdőalja.
 — (Singa) *nitidulus* C. L. KOCH — Mezőkapus, Radnóth, Dicsőszentmárton.

Thomisidae.

- Thomisus albus* GMEL. — Mezőkapus.
Misumena vatia CLERCK — Erdőalja.
 — *tricuspidata* FABR. — Mezőkapus, Erdőalja.
Diaea dorsata FABR. var. (♂, CHYZER & KULCZYNSKI, Araneae Hungariae. I, 1891, p. 86) — Dicsőszentmárton.
Oxyptila praticola C. L. KOCH — Dicsőszentmárton.
Xysticus Kochii THOR. — Radnóth, Erdőalja, Dicsőszentmárton.
 — *cristatus* CLERCK? — Mezőkapus, Radnóth.
Philodromus poecilus THOR. — Dicsőszentmárton.
 — *rufus* WALCK. — Dicsőszentmárton.
 — *aureolus* CLERCK subsp. *caespiticola* WALCK. — Dicsőszentmárton, Erdőalja. (Dicsőszentmártonról való azonkívül még egy példány, mely egy Magyarország faunájára új alfajt képvisel).

Clubionidae.

- Micrommata virescens* CLERCK — Dicsőszentmárton.
Clubiona lutescens WESTR. — Dicsőszentmárton.
 — *brevipes* BLACKW. — Dicsőszentmárton.

Agalenidae.

Argyroneta aquatica CLERCK — Radnóth.

Lycosidae.

Pardosa monticola CLERCK — Csüdótelke.

— *pratīvaga* L. KOCH — Radnóth.

— *lugubris* WALCK. — Dicsőszentmárton.

— *amentata* CLERCK — Radnóth.

— *nebulosa* THOR. — Dicsőszentmárton.

Lycosa miniata C. L. KOCH — Radnóth, Dicsőszentmárton.

— *pulverulenta* CLERCK. — Radnóth.

— (*Pirata*) *piratica* CLERCK. — Radnóth.

— — *piscatoria* CLERCK. — Radnóth.

Attidae.

Salticus formicarius DEG. — Vajdahunyad.

Heliophanus dubius C. L. KOCH — Dicsőszentmárton.

— *auratus* C. L. KOCH — Dicsőszentmárton.

— *cupreus* WALCK. — Dicsőszentmárton.

— *flavipes* HAHN — Mezőkapus.

Epiblemnum scenicum CLERCK — Radnóth, Erdőalja, Dicsőszentmárton.

Marplusa radiata GRUBE — Radnóth.

Philaeus bicolor WALCK. — Dicsőszentmárton.

Ergane arcuata CLERCK — Dicsőszentmárton.

Ballus depressus WALCK. — Dicsőszentmárton.

Végül még egy atkafélét, az Oribatidákhoz tartozó *Damaeus geniculatus* L. nevű fajt említhetem meg, melyet Dicsőszentmárton környékén gyűjtöttem. Ez a faj a faunakatalogus (Acarina, p. 2) szerint eddig csak Gospic-ról volt ismeretes.

Magyarország pillangói.

Irta: † A. AIGNER LAJOS.

XXXIV.

3. nem: *Lycæna* Fabr.

Többnyire kisebb pillangók, melyek hímje kék, nőténye pedig barnás. A szem szőrös vagy csupasz, a csáp fehér gyűrűvel tarkított, rövid és gyenge, hirtelen megvastagodó, a tapogatók utolsó ize karesú, hegyes. A szárnyak középsejtje zárt vagy nyitott; a hátsó szárny zuga nem megnyújtott, a második ér végén némelykor farkocskával.

A hernyó rövid, pinezebogár-alakú, gyengén szőrös. A legtöbb faj hernyójának tápnövénye különféle pillangós virágú, melyek virága és magva szolgál táplálékául. Többnyire mint hernyó telet ki és tavasszal a föld színén vagy övvel tápláló növényéhez erősítve alakul át. A báb zömök, tompított.

Ez a fajokban gazdag nem főleg az ó-világot lakja. Faunánkban három alneme fordul elő.

Az alnemek és fajok meghatározó kulcsa:

1.	A szárnyak középsejtje zárt	2
—	A szárnyak középsejtje nyitott. — 3. alnem : <i>Cyaniris</i> DALM.
— Ide egyetlen faj tartozik. 33. <i>Argiolus</i> LINN.	
2.	A hátsó szárnyon hosszabb farkocska van, alul fehérkeretű fekete pontok nélkül. — 1. alnem : <i>Lampides</i> HB.	3
—	A hátsó szárny többnyire farkocska nélküli, alul fehérkeretű fekete pontokkal. — 2. alnem : <i>Lycæna</i> s. str.	5
3.	Az elülső szárnyat felül nem díszítik fekete foltok	4
—	Az elülső szárnyat felül fekete foltok, alul fehér alapon apró feketés-barna foltok és vonal, a hátsó szárny szegélyét pedig ezüstös pontok díszítik. 3. <i>balkanica</i> .	
4.	A szárnyak alul barnás-szürkék fehér szalaggal és vonalakkal és a hátsó szárny zugában két kék pettyel. 1. <i>boeticus</i> .	
—	A szárnyak alul fehéres-szürkék, fehér hullámvonalakkal és a hátsó szárny zugában két ezüstös-zöld keretű fekete pettyel. 2. <i>Telicanus</i> .	
5.	A hím felül kék, a nőtény barna	6
—	A hím és a nőtény felül barna	11
—	A hím és a nőtény felül kék	20
6.	A hátsó szárny második ere farknyujtványnyal ellátott. A szárnyak felül világos vörös-kék (♂) vagy barna (♀) színűek, alul kékes-fehérek, a hátsó szárny zugában vörös foltokkal. 4. <i>Argiades</i> .	
—	A hátsó szárny farokszerű nyujtvány nélküli	7
7.	A hátsó szárny alsó oldalán a szegély mentén ezüstös vagy kékesen fénylő pettyek állanak	8
—	A hátsó szárny alsó oldalán a szegély mentén vörös-sárga pettyek állanak	10
—	Mindkét szárny alsó oldalának szegélyén vörös-sárga pettyek állanak	13
8.	Az elülső szárny alsó oldalának szegélyén két sor fekete és ezek között egy sor vörös-sárga petty áll	9

- Az elülső szárny alsó oldalának szegélyén két sor fekete petty áll, közöttük azonban nincs vöröses-sárga petty sor. A hím felül sötét ibolyás-kék, a nőtény barna, tövén kék behintésű. A hátsó szárny alsó oldalának zugán kékesen fénylő és vöröses-sárga pettyek állanak. 8. *Optilete*.
9. A hím felül sötétkék, meglehetősen széles fekete szegélylyel; a lábszár vége tüskével fegyverzett. A nőtény barna, a hátsó szárny szegélyén vöröses-sárga sávval, alul pedig ezüstös kék pupillájú fekete pontokkal. 5. *Argus*.
- A hím felül vöröses-kék (az előbbi fajnál világosabb), keskeny fekete szegélylyel; a lábszár végén tüske nélkül. A nőtény barna, az alsó szárny szegélyén vöröses-sárga sávval (ez tisztábban látható mint az előbbi fajnál), alul pedig vöröses-sárga sáv mutatkozik, ezt ezüstöskék szélű fekete pontok szegélyezik. 6. *Argyrogomon*.
10. A szárnyak felül vörös és kék színűek fekete szegélypontokkal (♂) vagy barnák, tövükön kék behintésűek és sárgás keretű szegélypontokkal (♀). Az elülső szárny alsó oldalának szegélyén fekete pontok s azok előtt szemek sorakoznak. 9. *Baton*.
- A szárnyak felül sötétkék színűek elülső és külső szegélyük fekete (♂) vagy kék behintésű sötétbarnák, kék keretű fekete szegélypontokkal (♀). Alul az elülső szárny szegélyén szem és ez előtt széles folt sor áll. 10. *Orion*.
11. A hátsó szárny alsó oldalának szegélyén vöröses-sárga petty sor és előtte fehér folt áll; az elülső szárny tövén szem nélkül. Felül barna, vöröses-sárga szegélyfoltokkal. 11. *Astrarche*.
- A hátsó szárnyon alul fehér hosszanti sáv van 12
- A hátsó szárnyon alul többnyire homályos vöröses-sárga szegélyfoltok vannak 21
12. A hátsó szárnyon alul a tőtől a szemsorig fehér sáv fut végig. A szárnyak felül barnák, a hátsó szárny zugán néhány rozsdavörös pettyel. 12. *Eumedon*.
- A hátsó szárnyon alul a tőtől a szegélyig fehér sáv fut le. A szárnyak felül zöldes-kék színűek széles feketés-barna szegélylyel (♂) vagy barnák (♀). 13. *Donzelii*.
13. A rojt fehér vagy barnás-fehér 14
- A rojt feketével tarkított 18
14. A hátsó szárny alsó oldalán a szemsor és a szegélyfoltok közt nincs fehér folt 15
- A hátsó szárny alsó oldalán a szemsor és a szegélyfoltok közt fehér folt van 16
15. A hím felül ibolyáskék, a nőtény barna, hátsó szárnya zugán

- vöröses-sárga foltokkal. Az elülső szárny alsó oldalának tövén nincsen szem, a hátsón vöröses-sárga szegélyfoltok, fekete szemsor és a tövön négy petty látható. 7. *Sephyrus*.
- A hím felül világoskék, a nőtény barna, hátsó szárnyán felül és alul vöröses-sárga szegélyfoltokkal. Az elülső szárny alsó oldalának tövén nincsen szem. 16. *Amanda*.
16. Az elülső szárny alsó oldalának tövén 1—2 szem, a hátsó szárny szegélyén élénk vöröses-sárga foltok vannak. 15. *Icarus*.
- Az elülső szárny alsó oldalának tövén nincsen szem . . . 17
17. A hím ibolyáskék, a nőtény barna, vöröses-sárga szegélyfoltokkal. A hátsó szárny alsó oldalának vöröses-sárga szegélyfoltjai előtt fehér folt van. 19. *Escheri*.
- A hím fénylő világoskék, a nőtény feketés-barna. A hátsó szárny alsó oldalának vöröses-sárga szegélyszávjá előtt a közepén fehér folt van. 17. *Hylas*.
18. A rojt kevésbé tarkított. A hím felül világos zöldes-kék, a nőtény barna, mindkettőnél a szegély mellett fekete pontok és halvány vöröses-sárga sáv van. A hátsó szárny alsó oldalának vöröses-sárga szegélyfoltjai előtt fehér foltok vannak. 14. *Anteros*.
- A rojt erősen tarkított 19
19. A hím fénylő égszínkék, keskeny fekete szegélylyel a nőtény barna, vöröses-sárga szegélyfoltokkal. A hátsó szárny alsó oldalát vöröses-sárga szegélyfoltosor és előtte fehér folt díszíti. A rojt fehér és fekete. 20. *Bellargus*.
- A hím fehéres-kék, széles fekete szegélylyel, a nőtény barna, a hátsó szárnyon vöröses-sárga szegélyfoltokkal. A hátsó szárny alsó oldalának vöröses-sárga szegélyfoltosora előtt a 3. és 4. sejtben fehér folt van. A rojt fehér és barna. 21. *Corydon*.
20. A hátsó szárny fogazott. A felület világoskék, a hímen keskeny, a nőtényen széles szegélylyel, utóbbin azonkívül fekete erekkel. Alul a hím fehéres-szürke, a nőtény barnás-szürke, apró szemfoltokkal és két sornyi halvány-szürke szegélyfolttal. 18. *Meleager*.
- A hátsó szárny nem fogazott 26
21. A hátsó szárny vöröses-sárga szegélyfoltjai elmosódtak, az elülső szárny tövén nincsen szem. A felület barna, a nőtény kissé világosabb és hátsó szárnyának zugán többnyire néhány elmosódott vöröses-sárga folttal. 22. *Admetus*.
- A hátsó szárny alsó oldalán nincsenek vöröses-sárga szegélyfoltok. A felület feketés-barna, a hím kissé kékes behintésű.

- Alul világosszürke, a szegély mentén apró szemekből álló sorral. 26. *minima*.
- A hátsó szárnyon alul nincsen vöröses-sárga szegélyfolt. A hím kék, a nőstény barna 22
22. A hátsó szárny alsó oldalán a tőtől a szegélyig fehér sáv fut le. A hím fénylő világos-kék, széles fekete szegélylyel; a nőstény egyszínű sötétbarna. 23. *Damon*.
- A hátsó szárny alsó oldalán nincsen fehér sáv 23
23. Alul szürke 24
- Alul barna 25
24. Alul fehéres-szürke, tövén kékes-zöld behintésű apró szem-sorral. A hím felül ibolyáskék, keskeny fekete szegélylyel, a nőstény barna, tövén ibolyás behintésű. 25. *Sebrus*.
- Alul szürke, a szegélylyel párhuzamosan szemsorral. A hím felül sötétkék, a nőstény barna. 27. *semiargus*.
- Alul világosszürke, az elülső szárnyon nagyobb, a hátsón kisebb szemekből álló sorral, a hátsó szárny töve zöld behintésű. A hím felül sötétkék, a nőstény feketés-barna, a szárnyak töve kék behintésű. 28. *Cytlarus*.
25. A hím felül vöröses-kék, keskeny szegélylyel, a nőstény feketés-barna, tövén a szárnya többnyire kék behintésű, elmosódott fekete pontsorral. Alul barnás-szürke, két sor szemszerű szegélyfolttal és egy sor szemmel. 29. *Alcon*.
- A hím felül sötét-kék, széles feketés-barna szegélylyel, a nőstény barna egy sor szemmel. 32. *Arcas*.
26. Az elülső szárnyon felül nincsenek fekete foltok. Felül vöröses-kék, széles szürke elülső és külső szegélylyel. Alul világos-szürke, elmosódott sötét szegélyfoltokkal és egy szemsorral; az elülső szárny szemfoltjai nagyobbak és a szegélylyel párhuzamosan sorakoznak. 24. *Jolas*.
- Az elülső szárnyat felül fekete középfolttal vagy néhány fekete folt díszíti 27
27. A hím felül sötétkék, széles fekete szegélylyel és fekete középfolttal; a nőstény valamivel sötétebb. Alul barnás-szürke, egy-egy sor szemszerű szegélyfolttal és szemmel. 30. *Euphemus*.
- A hím felül sötétkék, széles fekete szegélylyel, fekete középfolttal és egy sornyi hosszúkás fekete folttal. A nőstény valamivel sötétebb. Alul hamuszínű, egy-egy szemszerű szegélyfolt- és szemsorral. 31. *Arion*.

1. *Lycaena* (Lampides) *boeticus* LINN.

LINNÉ, Syst. Nat. Ed. XII, p. 789 (1767). — ESPER, Die europ. Schmetterl. in Abbild. I, t. 27, f. 3, t. 91, f. 3.

A szárnyak vöröses-kék színűek fekete szegélylyel (♂) vagy sötétbarnák és sűrűn kék behintésűek (♀), a hátsó szárny a második ér folytatásában hosszú farkszerű nyulvánnyal végződik, ezelőtt pedig két (♂) vagy 3—5 (♀) halványsárgás keretű kék petty van. Alul a szárny barnás-szürke, finom fehér harántos vonalakkal és széles fehéres szalaggal, a hátsó szárny zugában azonkívül két kék petty van, mely befelé sárgás-vörös szegélyű. Kifeszítve 25—35 mm.

Hazánkban ritka és eddig csak néhány helyen figyelték meg, így Budapest, Pécs, Eperjes, Nagyszeben és Fiume vidékén és Dalmáciában (augusztustól októberig). Nálunk úgy látszik csak egy, déli és keleti országokban azonban két ivadékban lép fel.

Petéje sárgás-zöld, hernyója zöld, hátán vörös vonallal és oldalt fehér sávval. Tápnövényei a következők: seprő-zanót (*Sarothamnus vulgaris*), süllő-zanót (*Ulex europaeus*), rekettye (*Genista*), csigafürt (*Lupinus mutabilis*), rozsmaring (*Rosmarinus officinalis*), csigacsó (*Medicago sativa*), borsó (*Pisum sativum*) és a dudafürt (*Colutea arborescens*) magtokja. A báb barna, halványabb pontokkal.

Előfordul a szomszéd országok közül Oláhországban VII és Bolgárországban V.

Elterjedési köre Eperjestől Görögorszáig és Tenerifától Farsis-tanig terjed, előfordul azonkívül egész Afrikában és Ausztráliában.

2. *Lycaena* (Lampides) *Telicanus* LANG.

LANG, Verz. Schmetterl. p. 47 (1789). — HÜBNER, Samml. europ. Schmetterl. fig. 371—372, 553—554.

A szárnyak ibolyáskékek, keskeny fekete szegélylyel (♂) vagy feketés-szürkéek, kék tóvel és fekete foltokkal (♀). A hátsó szárny második érén hosszú és keskeny farkszerű nyulvány van, mely előtt két apró fekete petty áll. Alul fehéres-szürke, hullámos fehér vonalakkal és a hátsó szárny zugában két ezüstös-zöld keretű pettyel. Kifeszítve 20—28 mm.

Hazánkban nagyon ritka, csak szórványosan figyelték meg, a tenger melléken júliustól szeptemberig valamivel gyakoribb. Termőhelyei: Budapest, Diósgyőr, Német-Bogsán, Mehádia, Buccari, Portoré, Novi és Fiume.

A hernyó biborszínű, hátán sötét vonallal. Hossza 16—18 mm. július és augusztus hónapokban a réti fűzényen (*Lythrum salicaria*), a közönséges esarapon (*Calluna vulgaris*), a somkórón (*Melilotus albus*)

és a borsókás luczernán (*Medicago minima*) található. A báb okersárga, mindkét végén tompa.

Előfordul a szomszéd országok közül Isztriában (III, VII—VIII), Tirolban, Krajnában és Karinthiában (VIII), Felső-Ausztriában, Sziléziában és Oláhországban (IX).

Elterjedési köre Sziléziától Algirig és Portugáliától Amasiáig terjed.

3. *Lycaena* (Lampides) *balkanica* FRÉ.

FREYER, Neu. Beitr. Schmetterlingskunde. V, p. 63, t. 421, f. 1, 2 (1844). — *psittacus* HERRICH-SCHÄFFER, Syst. Bearb. Schmetterl. v, Europa. I, p. 129, f. 220—223. (1844).

A hím szárnya ibolyakék, az elülső szárnyon néhány fekete folttal, a nőtényé barna, tövén ibolyás tünettel. Alul fehér, számos feketés-barna apró folttal és vonallal és a hátsó szárny szegélyén ezüstös pontsorrall. Kifeszítve 22—24 mm.

Faunánkban csupán Dalmáciában és Hercegovina déli részében fordul elő és itt éri el északi és nyugati irányban elterjedésének végső határát. A szomszéd országok közül csak Oláh- és Bolgárországban fordul elő.

A hernyója ismeretlen, tápnövénye állítólag a *Paliurus australis*. Elterjedési köre Dalmáciától Perzsiáig terjed.

4. *Lycaena* *Argiades* PALL.

PALLAS, Reisen durch versch. Prov. russ. Reiches. I, p. 472 (1771). — BARRETT, Lepidopt. British Islands. t. 10, f. 2a. — *Tiresias* ROTTEMBERG, Naturforscher. VI, p. 23 (1775). — ESPER, Die europ. Schmetterl. in Abbild. I, t. 34, f. 1—2 (1777). — *Amyntas* HÜBNER, Samml. europ. Schmetterl. fig. 322—324.

A hím szárnya vöröses-kék, keskeny sötét szegélylyel, a nőtényé barna, némi kék behintéssel, hátsó szárnya zugában azonkívül két vöröses-sárga petty van. Alul kékes-fehér, a hátsó szárny zugában a farkszerű nyulvány előtt 2—3 vöröses-sárga pettyel.

Hazánkban országszerte található, de seholsem gyakori. Kéthárom ivadékban lép fel (április közepétől május közepéig, június közepétől augusztus elejéig és augusztus második felében) és erdei réteken röpköd.

A törzsalak (I. ivadék) meglehetősen nagy (30—32 mm.) A nőtény elülső szárnya közepén kék pikkelyekkel behintett. Egy eperjesi példány mindkét szárnya alsó oldalán a szegély mentén

nagyobb fehér (nem fekete) pettyek vannak, a hátsó szárny belső szegélyén pedig két nagy vörös pont van. (*ab. caeca* AIGN.)

Az *ab. Polysperchon* BRGSTR. (I. és III. ivadék) egyaránt nagy (20—26 mm.), azaz jóval kisebb mint a törzsalak; a hátsó szárny alsó oldalán levő két vörös folt nagyon apró. A nőtény erősen kék behintésű.

Az ibolyakék *ab. Coretas* OCHS. az I. ivadékban 19—26 mm., a II.-ban 22—29 mm. Alsó oldalán a vörös foltok hiányzanak.

Eperjesnél gyűjtött DAHLSTRÖM oly eltérést (♀), melynek színezése olyan mint a *Lycaena Optilete*-é, az egész felület ugyanis kék tünetű, csak a hátsó szárny elülső szegélye fekete. (*ab. jodina* AIGN.)

Budapesten, Szaáron és Eperjesen nem ritka az *ab. decolorata* STGR., ez feketés pikkelyektől sötétebb, fekete szegélye szélesebb, fekete középfoltja nincs, alul fehéres-szürke, vörös pettyeknek nincsen nyoma még az egészen fekete nőténynél is.

A hernyó világos zöld, hátán az áttetsző hátedény, oldalt elmosódott sötét vonal látható. Hossza 18 mm. Junius, augusztus és szeptember hónapokban a hernyó a következő növényeken található: sarlós és komlós luczerna (*Medicago falcata* és *lupulina*), koronafürt (*Coronilla varia*), szarvas kerep (*Lotus corniculatus*), rekettye (*Genista*), nyúlhere (*Anthyllis vulneraria*) és borsó (*Pisum sativum*). Budapesten júliusban a dudafürtön (*Colutea arborescens*), annak magtokjában fgyelték meg. A báb világos barna, hátán fekete vonallal.

Hazai termőhelyei: Budapest IV. 12—V. 19, VI. 19—VIII. 3, VIII. 14—30, Peszér, Szentés, Szeged, Arad, Nagyvárad, Parád, Gyöngyös, Vác, Pécs IV. 19-től, VII. 14-től, VIII. Szaár, Győr, Sopron VII—VIII, Pozsony V, VII—VIII, N. Levárd, Tavarnok IV, VII, Verebély IV. 26—V. 5, VI. 27, IX. 7, Gács, Rozsnyó V. 18, VII. 22, Kocsócz, Zsolna, Teplicz, Drietoma, Árvaváralja, Gölniczbánya VII. 10—VIII. 14, Igló V. 12, Magas-Tátra VII. 22, Eperjes V. 2—25, VII. 10—IX. 10, Szatmár V, Királyháza VII, Kassa V. 30, Ungvár, Huszt VII, Berlebás (Máramaros vm.), Szent-Gothárd, Fogaras, Nagyszeben, Előpatak, Nagyág, Réa, Mehádia, Újszeged, Vinkovcze, Lipik VII. 20, Dálja VIII. 7, Rajevomzel, Josipdol, Fiume V és Dalmácia.

A felsorolt termőhelyek legtöbbször az *ab. Polysperchon* és *ab. Corethas* is előfordul.

Előfordul az összes szomszéd országokban, így Alsó-Ausztriában IV—V, VII—VIII, Felső-Ausztriában V—VI, Karinthiában VI—VIII, Salzburgban VII—VIII, Morvaországban V, VII, Csehországban V, Sziléziában IV—V, VII, Galiciában V, Bukovinában IV—V, VII—IX és Oláhországban IV—V, VII—IX.

Elterjedt Königsbergtől Korzikáig és Párizstól Japánorszáig.

5. *Lycaena Argus* LINN.

LINNÉ, Syst. Nat. Ed. X, p. 483, ♂ (1758). — *Idas* LINNÉ, l. c. p. 484, ♀ (1758). — *Aegon* SCHIFFERMÜLLER & DENIS, Syst. Verz. d. Wiener Gegend. p. 185 (1776). — HÜBNER, Samml. europ. Schmetterl. fig. 313—315. — *Argyrotoxus* BERGSTRÄSSER, Nomenclat. u. Beschr. Insecten. II, p. 77, t. 47, f. 3, 4 (1779).

A hím felül sötétkék, meglehetősen széles fekete szegélylyel, a hátsó szárny szegélyén homályos fekete pontokkal és széles fehér rojttal. A nőtény barna, a hátsó szárny szegélyén vöröses-sárga sávval és 4—5 fekete ponttal. Alul a hím szürke, a nőtény világos barna, a szegélyen fekete pontoktól kísért vöröses-sárga szalaggal és előtte fehérszegélyű fekete szemsorral; az elülső szárny középfoltja fekete fehér szegélylyel, a hátsó szárny szegélypontjai ezüstös kék pupillájúak. Az elülső és középső lábszár vége tüskével fegyverzett.

Hazánkban közönséges, 2—3 ivadéka van, mely a mezőket, réteket május közepétől június közepéig, június végétől augusztus elejéig és szeptember elejétől október végéig népesíti be. Legnagyobbak az első ivadék példányai (27—29 mm.), míg a II. és III. ivadék példányai alig haladják meg a 19—24 mm.-t. Naplemente után fűszálakon ülve százával található.

Meglehetősen állandó faj, mely alig változik. Feltünőbb eltérést mutat egyik budapesti ♂ példány, melynek színe szürkéskék, fekete szegélye pedig nagyon széles, különösen a hátsó szárnyon. Egy eperjesi nőtény elülső szárnya késsel behintett, a hátsó szárny fekete pontjai pedig egybefolytak.¹

A pete gömbalakú, felül és alul lapított, fehér; kitelelő. A hernyó karesú, zöld vagy vöröses-barna, hátán vörös vonallal és oldalt vöröses sávval. Hossza 18—19 mm. Április, június és augusztus hónapokban a következő növényeken található: festő rekettye (*Genista tinctoria*), lóhere (*Trifolium*), süil-zanót (*Ulex*), iglicz (*Ononis*), baltavirág (*Helysarum*), baltaczim (*Oñobrychis viciaefolia* Scop.), bükköny (*Vicia*), dudafürt (*Colutea arborescens*). A hernyót a hangyák is kedvelik és felkeresik. A báb világos zöld, hátán biborszínű vonallal.

Termőhelyei: Budapest V. 15—VI. 14, VI. 22—VIII. 8, VIII. 30—X. 25, Peszér, Szeged, Arad V. 5, Peér, Nagyvárad, Beél, Debreczen, Eger, Parád, Kisújszállás, Pécs VI. 7-től, Keszthely, Pápa, Szaár, Győr, Felső-Lövő, Sopron VI—VII, Pozsony VII—VIII, N.-Lévard, Tavarnok V—VII, Verebély V. 15, IX. 7—10, Szliács, Gács, Rozsnyó VI, Kocsócz, Árvaváralja, Gölniczbánya VII. 10—VIII. 12,

¹ Ez a példány az *ab. coeruleocuneata* EBERT-nek felel meg. — Szerk.

Magas-Tátra VI. 8, Eperjes V. 6—VI. 2, VII. 10—VIII. 14, Ungvár, Nagy-Boeszkó V. 25—VIII. 21, Rahó VI. 11, Berlebás VII. 12, Bustyaháza, Huszt, Kolozsvár VI. 3, Szent-Gothárd, Gyeke, Kovászna, Előpatak, Nagyszeben VI. 7, Nagyág, Réa, Mehádia, Orsova VII. 1, Temesvár, Fehértemplom VII. 28, Gerebenez, Vinkovce, Lipik VII. 20, Lic VI, Josipdol, Plitvica, Fiume, Buccari, Novi.

Előfordul az összes szomszéd országokban: A.-Ausztia V—VI, VIII, Karinthia, Szilézia, Bukovina VI—VIII, Salzburg és Morvaország VI—VII, Galiczia VI, Oláhország VI—VII, VIII.

Elterjedt Skandináviától Perzsiáig és Spanyolországtól Japánig.

6. *Lycæna Argyrognomon* BERGSTR.

BERGSTRÄSSER, Nomenclat. u. Beschr. d. Insecten. II, p. 76, t. 46, f. 2, t. 51, f. 7—8 (1779). — *Argus* ESPER, Dic europ. Schmetterl. in Abbild. t. 20, f. 3, t. 101, f. 5.

Előbbi fajhoz nagyon hasonló, a hím azonban nem olyan sötétkék mint az, a fekete szegély pedig keskenyebb. A hátsó szárny szegélyén fekete pontok vannak, a rojt keskeny, fehér. A lábszár végén nincs tüske. A nőstény barna, a hátsó szárny szegélyén fekete pontokkal díszített vöröses-sárga sáv van, mely az előbbi fajénél tisztábban látható. Alul világos barnás-szürke, szegélyén fekete pontoktól kísért vöröses-sárga szalaggal, az elülső szárny fekete középfoltja fehérszélű, a hátsó szárny szegélyfoltjainak széle ezüstöskék.

Hazánkban országszerte gyakori erdei réteken. Két, kedvező években három ivadéka repül, így Budapesten május közepétől június közepéig, július közepétől augusztus végéig és október elején repül.

Az első ivadék 30—32 mm. nagyságú. A hím ibolyáskék, nem oly vöröses csillogású mint a *L. Argus* és a fekete szárnysegély is jóval keskenyebb mint annál. Rendszerint nagyobb mint a *L. Argus*, melynek hátsó szárnya mindig teljesen bekerekített, míg a *L. Argyrognomon*-é közel az elülső szegélyhez inkább hosszúkásan megnyújtott. Alul a *L. Argus* fehéres-szürke, a *L. Argyrognomon* pedig világos kávébarna.

A második ivadék kisebb, 24—30 mm. A szárny fekete szegélye szélesebb. A hím ibolyásszínű, alul zöldes-barna, a nőstény alul kávébarna, a fekete pontok kisebbek, a vörös sáv keskenyebb és élénkebb színű mint az első ivadéknál.

A II. ivadék között ritkán tűnik fel az élénkebb kék behintésű *ab. Callarga* STGR. (*Argyrognomon* BERGSTR.), melyet Budapest, Pózsony, Verebély, Lipik, Mehádia és Eperjes környékén figyeltek meg, utóbbi helyen olyan nőstényt is, mely fölül kékes, alul pedig

a hátsó szárnyon kevés, az elülsőn pedig semmi szemfolt nincs. Eperjesen fordult elő az ♀ *ab. argutus* FREY is, mely fölül olyan ibolyáskék akáresak a hím.

A hernyó zöld, hátán fehér szélű sötétbarna, oldalt a lábak fölött vöröses-barna sávval. Hossza 16—18 mm. Május és júniusban található a következő növényeken: hegyi lóhere (*Trifolium montanum*), mézkerep (*Melilotus officinalis*), rekettye (*Genista germanica*), baltavirág (*Hedysarum obscurum*), szarvas kerep (*Lotus corniculatus*), hanga (*Erica vulgaris*), kakasfej (*Onobrychis sativa*), seprőzanót (*Sarothamnus vulgaris*). A hernyó különben szintén a hangyakedveltekhez tartozik.

Termőhelyei: Budapest V. 19—VI. 14, VII. 14—VIII. 30, X. 6, Peszér, Szeged, Arad V. 5, Nagyvárad, Beél, Belényes, Parád, Pécs V. 17-től, és VII. 14-től, Győr, Felsőlövő, Sopron és Pozsony, VII—VIII. N.-Lévárd, Tavarnok VI—VII, Verebély VI. 17, Selmeczbánya VI, IX, Szliács, Zólyom VIII. 4, Rozsnyó, Kocsóc, Árvaváralja, Gölniczbánya VI. 11—VII. 31. Eperjes V. 6—VI. 2, VII. 10—VIII. 14, Zsadány, Sátoraljaújhely, Homonna, Jeszenő, Vihorlat, Ungvár, Máramaros vm., Szatmár, Kolozsvár, Szent-Gothárd, Kovászna, Nagyszeben VI. 16, Nagyg, Mehádia, Temesvár, Gerebencz, Lipik VII. 20, Josipdol, Plitvicza, Fiume.

Előfordul az összes szomszéd országokban: A.-Ausztria és Karinthia (VII—VIII), Tirol, Csehországban és Sziléziában V, VIII—IX, Bukovinában V, VIII és Oláhországban VII.

Elterjedt Skandinávia déli részétől Perzsiáig és Spanyolországtól Japánig.

7. *Lycaena Sephyrus* FRIV.

FRIVALDSZKY IMRE, Magy. Tudós Társ. Évkönyvei. II, p. 269, t. 7, f. 1—2 (1835).

A hím felül ibolyakék, keskeny fekete szegélylyel és a hátsó szárny zugában apró fekete pontokkal; a nőtény barna, a hátsó szárny zugában többnyire kékszögélyű vöröses-sárga foltokkal, 1—2 hasonló folt látható némelykor az elülső szárnyon is. Alul világos szürke, a szegély mentén fekete pontokkal szegélyezett vöröses-sárga sávval és előtte fekete szemfoltosorral és a kettő között fehér szalaggal. Kifeszítve 25—30 mm.

Magyarországon eddig csak egyetlen helyen figyelték meg, Nagyg vidékén, a hol elterjedésének északi és nyugati határát éri el. Hazája különben Bolgárország, a honnan délkeletre Perzsiáig fordul elő.

8. *Lycaena Optilete* Kn.

KNOCH, Beitr. z. Insectengeschichte, I, p. 76, t. 5, f. 2—6. (1781).

A hím felül sötét ibolyakék, keskeny fekete szegélylyel; a nőtény feketés-barna, a szárnyak töve kék behintésű. Alul szürke, a szegélyen fekete pettyek kettős sorával és ezelőtt egy sor nagy szemfolttal; a hátsó szárny zugában 1—2 fekete szélű, sötétkék pupillás, vöröses-sárga petty áll. Kifeszítve 25—30 mm.

Faunánkban elég ritka és eddig csak a Tátrából, Eperjes vidékéről és Dalmáciából ismeretes, a hol julius közepétől augusztus elejéig tözegezes talajon található.

A hernyó halványzöld, vörös szőrökkel fedett, oldalt fekete-szélű fehér sávval. Május és júniusban áfonyán (*Vaccinium oxycoccus*, *uliginosum*, *myrtillum*) él, melynek virágjával táplálkozik. A báb zömök, halványzöld.

Előfordul szomszédságunkban Felső-Ausztria és Karinthiában (VI—VIII), Tirolban (VII), Csehországban és Sziléziában (VI—VII) és Bukovinában (VI, IX).

Elterjedt Skandináviától az Alpokig és Piemonttól Japánig.

9. *Lycaena Baton* BERGSTR.

BERGSTRÄSSER, Nomenclatur u. Beschreib. d. Insecten. II, p. 18, t. 60, f. 6—8 (1779). — *Amphion* ESPER, Die europ. Schmetterl. in Abbild. II, t. 53, f. 1 (1780). — *Hylas* HÜBNER, Samml. europ. Schmetterl. fig. 325—327.

A hím felül vöröses-kék, fekete középfolttal és a hátsó szárny szegélyén fekete pontokkal; a nőtény feketés-barna, tövén kék behintésű, a szegély mentén sárgás szélű fekete foltokkal. Alul hamuszínű, az elülső szárny szegélyén fekete pettyekkel, ezek előtt szemfoltokkal és a középfolttal, tövén pedig szemfolttal; a hátsó szárny szegélyén vöröses-sárga sáv van, melyet fekete pontok kísérnek, előtte pedig szemsor, a középfolttal és tövén három petty van. A nőtény csaknem fekete, kék behintésű. Kifeszítve 22—28 mm.

Magyarországon kevés helyen fordul elő; erdők szélén röpköd és pedig ritkán két ivadéka, az első május elejétől június elejéig, a második julius közepétől augusztus közepéig.

A hernyó világos zöld, hátán vörös vonallal és pontokkal. Április és májusban található kakukkfűvön (*Thymus serpyllum* és *vulgaris*) és a koronafürtön (*Coronilla varia*), melyek magvával táplálkozik. A báb tojásalakú, agyagszínű.

Termőhelyei: Budapest V. 8—VI. 1, VII. 17—VIII. 18, Parád, Pécs IV. 27—V. 31, VI. 30, Szaár VII. 17, Sopron V, VII, Pozsony

V, VIII, Tavarnok V—VII, Verebély V. 25, Gács, Kocsócz, Eperjes VI. 6—30, VII. 15—VIII. 8, Szent-Gothárd, Nagyszeben, Nagyág, Mehádia, Vinkoveze, Lipik, Josipdol, Fiume, Dalmácia.

Előfordul az összes szomszéd országokban: Alsó Ausztria IV—VI, VIII, Karinthia V—VI, VII, Szilézia, Galiczia és Oláhország V, VII.

Elterjedési köre Thorn-tól Algirig és Tibetig és Párizstól az Altájig terjed.

10. *Lycaena Orion* PALL.

PALLAS, Reisen durch versch. Prov. russ. Reiches. I, p. 471 (1771). — *Telephii* ESPER, Die europ. Schmetterl. in Abbild. t. 41, f. 2. (1779). — *Battus* HÜBNER, Samml. europ. Schmetterl. fig. 328—330.

A hím felül sötétkék, elülső és külső szegélye valamint középfoltja fekete; a nőstény sötétbarna, tövén kék behintésű, szegélyén kék keretű fekete pontsorrall. Alul fehéres, három sornyi négyszögű fekete folttal, a hátsó szárny két külső sávja között vöröses-sárga sáv fut le. Kifeszítve 24—31 mm.

Magyarországon nem ritka és többnyire két ivadéka repül erdei réteken, az első április közepétől június végéig, a második július közepétől augusztus közepéig.

Az I. és II. ivadék között nem ritka a *var. ornata* Stgr., melynél az elülső szárny szegélye előtt világos fehéres-kék keretű fekete szemfoltokból álló sor van. Ezt a változatot nálunk eddig csak Budapesten, Eperjesen, Mehádián és Dalmáciában figyelték meg.

A második ivadék csaknem kivétel nélkül az *ab. nigra* GERH.-hoz tartozik, mely nagyobb, felül pedig majdnem vagy teljesen fekete. Ezt a fajváltozatot PECH JÁNOS fedezte fel Budapesten, ezenkívül csak Mehádiáról, Gölniczbányáról és Eperjesről jegyezték fel. Ide tartoznak valószínűleg a nagyon sötét fiumei példányok is.

Egyéb eltérései közül felemlítendő egy példány, melynek hátsó szárnyán fekete foltok, és egy másik, melynek hátsó szárnyán kék radiális sávok jelentkeznek (ANKER LAJOS).

A hernyó halvány zöld, hátán széles ibolyaszínű sávval. Áprilistől júliusig található a varjuhéjon (*Sedum telephium* és *album*), a levelek alsó oldalán, a hol ezeket és a növény szárát rágja meg. A myrmekophil hernyó 11. gyűrűjén két fehéres kiölthető húsos szarvacskával bir, mely a *Camponotus pubescens* nevű hangya csiklandozására vagy csipkedésére váladékot bocsát, melyet nevezett hangya kedvel. A báb zömök, barnás-sárga, szárnyhüvelye zöld.

Hazai termőhelyei: Budapest IV. 11—VI. 29, VII. 11—VIII. 20, Peszér V. 11—VI. 3, VI. 30, VIII. 8—20, Arad, Rézbánya, Vaskóh,

Pécs IV. 13—V. 25, Csolnok, Esztergom V. 22, Pozsony V, N.-Lévárd, Tavarnok VI—VII, Verebély VI. 27, Gács, Rozsnyó V. 10, Kocsócz, Árvaváralja, Gölniczbánya V. 8—VI. 5, VII. 20, Sz.-Olaszi, Eperjes VII. 1—30, Kassa, Szádelő, Berlebás, Szent-Gothárd, Gyeke, Hosszúfalu, Verestorony, Nagyszeben VII, Réa, Nagyág, Mehádia, Josipdol, Plitvica, Fiume IV—VI, VII és Dalmácia.

Előfordul az összes szomszéd országokban: Alsó-Ausztria IV—VII, Isztria és Karinthia V, Csehország, Morvaország VI—IX, Szilézia V, VII, Bukovina és Bolgárország V.

Elterjedési köre Sziléziától Korzikáig és a Provence től Pekinig terjed.

11. *Lycaena Astrarche* BERGSTR

BERGSTRÄSSER, Nomenclatur u. -Beschr. d. Insecten. III, p. 4, t. 49, f. 7—8 (1779). — *Medon* ESPER, Die europ. Schmetterl. in Abbild. t. 32, f. 1, t. 55, f. 7. — *Agestis* HÜBNER, Samml. europ. Schmetterl. f. 303—5.

A szárnyak feketés-barnák vöröses-sárga szegélyfoltokkal, melyek a hím elülső szárnyán némelykor elenyészők, a nőtényen mindig megvannak és alul nagyobbak. Alul hamuszínű, a szegélyen vöröses szalaggal, ezen belül egy sor fehérkeretű fekete szemfolttal és fekete középfolttal; a hátsó szárny tövén 3 homályos foltal. Kifejezve 24—30 mm.

Hazánkban hegyi és erdei réteken elég gyakori és két ivadéka repül, egyik április közepétől június közepéig, a másik július elejétől augusztus közepéig. A mehádiai példányok feltűnő nagyok.

A II. ivadék, *var. calida* BELL. (*aestiva* HB.), példányain a pettyek szélesebbek és élesebben körvonalazottak, alul barnás. Találtak Budapesten, Kocsóczon, Eperjesen és Mehádián. Közte ritka az egyszínű barnás-fekete *ab. allous* HB., melyet csak Budapesten és Eperjesen figyeltek meg.

A pete gömbölyded, felül benyomott, zöldes-szürke. A hernyó világos-zöld, hátán biboros barna sáv, oldalt biborvörös dudorral. Május és augusztus hónapokban található a gémorron (*Erodium cicutarium*), gölyaorron (*Geranium dissectum* és *pusillum*) és a tetemtoldón (*Helianthemum*).

Élősdijeként ismerjük az *Apanteles Astrarche* MARSH. nevű Braconidát.

Termőhelyei: Budapest IV. 14—VI. 14, VII. 1—VIII. 14, Peszér V. 11—VI. 14, IX. 9, Székelyhid, Pécs V. 31—VI. 26, Sopron VII—VIII, Pozsony V, VIII, N.-Lévárd, Rozsnyó V. 30, Kocsócz, Tavarnok, Babiagora (Árva vm.), Gölniczbánya, Magas-Tátra VII. 9, Zó-

lyom vm., Eperjes V. 15—VI. 6, VII. 10—VIII. 6, Szatmár vm., Máramaros vm., Kolozsvár, Szent-Gothárd, Borszék VII. 20, Brassó VI. 14, Segesvár VII. 28, Nagyszeben IX. 11, Nagyág, Mehádia, Orsova VII. 1, Vinkoveze, Josipdol, Plitvica, Fiume V—VI, Novi, Portoré.

Előfordul az összes szomszéd országokban: Alsó-Ausztriában VIII, Karinthiában V, VIII, Tirolban VII, Morvaországban V, VIII, Sziléziában V, VII—VIII, Galicziában V—VI és Bukovinában V, VIII—IX.

Elterjedési köre Skandináviától Görögorszáig és a Himalájáig és Gibraltártól Pekingig terjed.

12. *Lycaena Eumedon* Esp.

ESPER, Die europ. Schmetterl. in Abbild. t. 52, f. 2. (1780). — CHIRON ROTTEMBERG, Naturforscher. VI, p. 27 (1775).

A szárnyak sötétbarnák, a nősténynél vöröses-sárga szegélyfoltokkal, melyek némelykor csak a hátsó szárnyon jelentkeznek. A rojt keskeny, szennyes-fehér. Alul barnás szürke, a szegély mellett fehéren szegélyezett vöröses-sárga foltosorral, előtte szemfoltosorral és ettől a tőig fehér sávval. Kifeszítve 30—35 mm.

Magyarországon eddig csak a felvidéken és a délkeleti felföldön, a havasi tájban figyelték meg, így a Tátrában, Besztercebányán, Rozsnyón, Árvaváralján, Alsó-Kubinban és Eperjesnél, továbbá Marosújvár és Nagyszeben környékén.

A *var. Fylgia* SPANGB.-t (fehér tőszugár nélkül) és az *ab. Speyeri* HUSZ (a középholdon kívül petty nélkül), csak Eperjesen találták, a hol utóbbit DAHLSTRÖM GYULA fedezte fel és HUSZ ÁRMN írta le. Május közepétől június közepéig röpköd nedves erdei réteken.

A hernyó ismeretlen, állítólag a gólyaorr (*Geranium pratense* éz *purpureum*) magvában él.

Előfordul Alsó-Ausztriában és Tirolban VII, Cseh- és Morvaországban, Galicziában és Bukovinában VI—VII, Sziléziában és Oláhországban VII—VIII.

Elterjedési köre Kristiániától a Pamir fensíkig és az Auvergne-től az Amur vidékéig terjed.

Adalék a Magyar Tengermellék, Horvátország és Dalmácia lepkefaunájához.

Irta: † A. AIGNER LAJOS.¹

Aligha van magyar zoologus, aki nem óhajtott volna személyesen megismerkedni hazánk délnyugati részének: a Magyar Tengermelléknek és Horvátország déli megyéinek faunájával. De nem volt hiány oly férfiakban sem, kik kutatásaikat kiterjesztették oly területekre is, melyeket csak jogilag, vagy jogilag is csak részben vallhatunk magunkénak (Dalmácia, Bosznia és Hercegovina), de a melyek faunáját, legalább entomologiai tekintetben, már évek óta a magyar fauna kiegészítő részének tekintjük (Rovartani Lapok. VIII, 1901, 179. l.; IX, 1902, 129. l.; Állattani Közlemények. I, 1902, 39. l.).

Mielőtt felsorolnám azokat a lepkefajokat, melyeket magyar gyűjtők a jelzett területen megfigyeltek, előre bocsátom ama férfiak névsorát, kik a területen kutattak, illetőleg annak lepkefaunájához, tudtommal, bármi adattal hozzájárultak, tekintetbe nem véve azokat az adatokat, melyeket MANN JÓZSEF és mások német folyóiratokban közzétettek. Azokat a kutatásokat sem vettem figyelembe, melyeket a boszniai múzeum tisztviselői és a horvát tudósok végeztek.

A szóban forgó terület lepkefaunájához nagyon sok adatot köszönhetünk DR. HORVÁTH GÉZA-nak, a Magyar Nemzeti Múzeum osztályigazgatójának, ki nek figyelme régóta irányult ezen tájakra. Ő 1884, 1885 és 1886-ban Fiume környékén, 1890, 1891 és 1892-ben Modrus-Fiume és Lika-Krbava megyében kutatott, 1893 óta főleg Novi környékén, 1900-ban Arbe szigetén is, 1901-ben Dalmácia-, Bosznia- és Hercegovinában, 1906-ban pedig Dalmácia több pontján Hemipterákon kívül számos egyéb rovat is gyűjtött. Lepkéket mellékesen majdnem minden alkalommal gyűjtött ugyan, de 1897 óta nagyobb számban is.² 1901-ki útjában megismerkedett Arbe szigetén MARKOVIC KRISTÓF rabi tanítóval, kinek lepkegyűjteményéből nagyobb számú adatot jegyzett fel, melyek közlését nekem engedte át.

A legtöbb adatot szolgáltatotta PÁVEL JÁNOS, a Magyar Nemzeti Múzeum preparátora, ki 1892 és 1893-ban Modrus-Fiume megyében, 1893, 1900 és 1901-ben pedig Lika-Krbava megyében, kivált a Velebit-hegységben gyűjtött s az utóbbi évben mint DR. HORVÁTH GÉZA kísérfője, Arbe szigetét és Dalmácia egyéb területeit is bejárta.

Fáradhatatlan gyűjtő volt BIRÓ LAJOS, a M. N. Múzeum tb. öre

¹ Szerzőnek hátrahagyott irataiból. — Szerk.

² Adatok a Magyar Tengermellék lepkefaunájához. (Rovartani Lapok. VI, 1899, 45—47 l.)

is, ki 1885-től 1891-ig csaknem minden évben gyűjtött Fiume környékén, 1892-ben Czirkvenicza és Zengg környékén, 1893-ban bejárta Lika-Krbava megye nagy részét, gyűjtve mindennemű rovar, számos lepkét is.

Több ízben járt területünkön Dr. KERTÉSZ KÁLMÁN, a M. N. Múzeum őre, így 1894-ben Fiume környékén, 1899 és 1900 Noviban és 1905 tavaszán a Velebit-hegységben Dipterákon kívül több lepkét is gyűjtött.

Lepkészeink közül Dr. KISS ISTVÁN simontornyai körorvos gyűjtött 1905-ben Czirkveniczán, 1894-ben ugyanott jelen sorok írója is és ULBRICH EDE, a budapesti tőzsde ügyésze.

Coleopterologusaink közül CERVA FRIGYES 1898-ban Boszniában; WACHSMANN FERENCZ, m. á. v. főfelügyelő 1899 és 1900-ban Noviban; KENDI KÁROLY gyárigazgató 1904 óta Zavidovicon (Bosznia) és CSIKI ERNŐ, a M. N. Múzeum őre 1906-ban Dalmáciában és Boszniában gyűjtött mellesleg lepkéket is, szintúgy mint Dr. VÁNGEL JENŐ pedagógiai igazgató is, ki 1905-ben bejárta a magyar Tengermelléket és Dalmáciát.

Számos adatot köszönhetek MEISSNER KÁROLY lepkésznek, ki mint gyárigazgató több évig tartózkodott Fiumében s annak környékét buzgón kutatta; adatait közlés végett átengedte nekem.

DOBIASCH FERENCZ zenggi rovarkereskedőnek, ki főleg Lika-Krbava megyében gyűjtött, szintén több adat köszönhető; az általa megfigyelt összes lepkék jegyzékét, sajnos, nem szolgáltatta be.

Lepkéket gyűjtöttek még: Dr. HASPER FERENCZ orvos Czirkveniczán és DAMIN NARCISZ, a tengerészeti akadémia tanára Buccariban, az előbbi egyébként főleg bogarakat, az utóbbi pókokat; BIRÓ LAJOS útján DAMIN több faj példányai jutottak a M. N. Múzeum birtokába.

Ezeken kívül területünket bejárták még: MOCSÁRY SÁNDOR, a M. N. Múzeum igazgatóőre, ki 1877-ben Fiume környékének Hymenopteráit kutatta.

Dr. CHYZER KORNÉL, miniszteri tanácsos 1893 óta ismételtén gyűjtött Fiume és Czirkvenicza környékén, 1905-ben pedig Zelenikán főleg pókokat és skorpiókat (Rovartani Lapok. XIII, 1906, 91. l.)

TOMALA NÁNDOR budapesti főmérnök 1898-ban járt Boszniában és Hercegovinában.

KELECSÉNYI KÁROLY (Tavarnok) 1899-ben tett Boszniába és Hercegovinába bogarászati kirándulást. (Rovartani Lapok. VII, 1900, 62. l.)

BOGSCH JÁNOS pozsonyi tanár 1901-ben Modrus-Fiume megyében bogarakat gyűjtött.

Dr. BRANCSIK KÁROLY, Trencsénmegye tisztii főorvosa 1904-ben

bejárta Dalmáciát, Boszniát és Herczegovinát bogarászati szempontból. (Trencsén m. Term.-tud. Egyl. évk. 1904/5. 61. l.)

Egyéb tekintetben sem hanyagolták el zoologusaink a nevezett területet. Ennek igazolásául csak a következő adatokat hozom fel.

DR. KÁROLY JÁNOS, a M. N. Múzeum s. őre 1871-ben gyűjtött halakat és hüllőket; DR. LENDL ADOLF, a M. N. Múzeum s. őre, utóbb orsz. képviselő 1894-ben Horvátországban és a magyar Tenger-melléken gyűjtött pókokat és hüllőket, DR. DADAY JENŐ, a M. N. Múzeum s. őre, utóbb műegyetemi tanár, 1893 és 1894-ben, DR. PANTOCSEK JÓZSEF pozsonyi főorvos 1897-ben, id. DR. ENTZ GÉZA egyetemi tanár 1897 óta évről évre, ifj. DR. ENTZ GÉZA műegyetemi tanársegéd pedig 1901, 1902 és 1903-ban a Quarnero mikrofaunáját kutatta.

Újabban DR. MÉHELY LAJOS, a M. N. Múzeum igazgató őre 1904 és 1905-ben a Kapela-hegységben hüllőket, DR. SOÓS LAJOS, a M. N. Múzeum s. őre pedig ugyanazon években a Tenger-melléken a Fiumétól Zengigig elterülő partvidéken Molluskákat gyűjtött. Végül pedig DR. MADARÁSZ GYULA, a M. N. Múzeum igazgató-őre 1898 és 1899-ben Novi környékén és CSÖRGEY TITUSZ, az ornithologiai központ titkára Dalmáciában tanulmányozta a madárvilágot.

Sokat gyűjtött Boszniában, Herczegovinában és Horvátországban DR. HENSCH ANDOR is, a ki volt szíves gyűjtött lepkéinek jegyzékét átadni, tehát ezen adatokat is felhasználhattam.

Adatok Magyarország bogárfaunájához.

Írta: CSIKI ERNŐ.

Alábbiakban összeállítottam azon adatokat, melyek hazánk faunáját újabban gyarapították. Ezek részben irodalmi adatok, részben a Nemzeti Múzeum gyűjteményéből kerültek elő, de van egynéhány melyre a végzett meghatározások közben akadtam.

Ezek a következők:

Staphylinidae.

Acrulia angusticollis REITT. — Velebit.

Edaphus Kaufmanni REITT. — Fiume.

Astenus rutilipennis REITT. — Késmárk.

— (*Eurysumius*) *velebiticus* REITT. — Velebit.

Sipalia Deubeli BERNH. — Brassó (Czenk), Alsó-Rákos.

Silphidae.

Necrophorus interruptus STEPH. ab. *centrimaculatus* REITT. — Bolesó (LACZÓ).

Histeridae.

Saprinus semistriatus SCRIBA var. *subnitescens* BIEKH. — Újpest, Erdély.

Cantharidae.

Malthinus flaveolus PAYK. — Budapest, Hidegkút, Törökbálint, Brusane.

— *maritimus* PIC. — Rankföld, Szováta.

Multhodes atramentarius KIESW. — Fogarasi havasok: Nagy-Árpás.

Ostomidae.

Ostoma pubescens ER. — Dömös (DIENER).

Endomychidae.

Dapsa (Phylira) Fodori CSIKI -- Mária-Besnyő.

Buprestidae.

Ptosima undecimmaculata HBST. ab. *novemmaculata* HBST. -- Magyarország.

— — ab. *maculiceps* PIC. — Péczel, Debreczen, Peér.

— — ab. *sexmaculata* HBST. — Budapest, Péczel, Isaszeg, Bártfa.

— — ab. *quadrinaculata* PIC. — Szádelő.

— — ab. *unifasciata* CSIKI — Pécs.

Sphenoptera parvula CAST. & GORY — Budapest.

Lampra rutilans FABR. ab. *immaculata* SCHILSKY — Budapest.

Buprestis rustica L. ab. *bisornata* FLEISCH. — A törzsfaj között.

— — ab. *bimaculata* KR. — A törzsfaj között.

Buprestis haemorrhoidalis HBST. ab. *quadristigma* HBST. — Borszék.

— *novemmaculata* L. ab. *maculata* FABR. — Magyarország.

Melanophila picta PALL. — Hajós, Debreczen, Fehértemplom, Herkulesfürdő.

Mordellidae.

Anaspis frontalis L. ab. *Melichari* FLEISCH. — Tátra.

— — ab. *Hopffgarteni* SCHILSKY — Tátra.

Cerambycidae.

Rosalia alpina L. ab. *Brancsiki* LACZÓ — Libóres-Udvard.

Saperda octopunctata SCOP. ab. *sexpunctata* ELEISCH., REITT. — Ruma.

Chrysomelidae.

Orsoducne lincolni PANZ. ab. *Brancsiki* LACZÓ. — Bolesó.

Cryptocephalus 11-maculatus SCHNEID. ab. *magyaranus* PIC. — Budapest.

— *frenatus* LAICH. ab. *notatithorax* PIC. — Magyarország.

Curculionidae.

Cleonus excoriatus GYLLH. — Budapest, Isaszegh.

— *punctiventris* GERM. ab. *stigma* STURM. — Budapest, Péczel,
Pilis-Marót, Nagyszeben.

Liosoma bosnicum K. DAN. — Máramaros.

Scarabaeidae.

Aphodius Kraätzei HAROLD. — Klenak (Szerém vm.; DIENER).

Trichius fasciatus L. ab. *divisus* MULS. — Fenyőháza.

Különfélék.

Félszáz esztendőös rovartani társulat. A szentpétervári orosz rovartani társulat márczius 11.-én ünnepelte alapításának 50. fordulóját, mely alkalomból kiadta összes kiadványainak tárgymutatóját.

Magyar Entomologiai Társaság. Végre nekünk magyaroknak is lesz nemzeti rovartani társaságunk. Az új társaság május 4.-én tartja alakuló ülését a Nemzeti Múzeum tanácstermében. Lapunk következő számában erről bővebben fogunk olvasóinknak beszámolni.

Adatok néhány lepkénk elterjedéséhez. Alábbiakban néhány lepke újabb termőhelyét közlöm, ezek Torontál és Vas megyéből valók. A torontálmegyei Óbéba környékéről valók: *Crambus luteellus* SCHIFF., *Talis quercella* SCHIFF., *Pyralis farinalis* LINN., *Stenia punctalis* SCHIFF., *Nomophila noctuella* SCHIFF., *Pleurota pyropella* SCHIFF. — Baltavár (Vas vm.): *Olethreutes pruinana* HB. V. 21. — Rohonez (Vas vm.): *Euplocamus monetellus* LD. ♂, V. 31.

PILLICH FERENCZ.

Irodalom.

Coleopterorum Catalogus auspiciis et auxilio W. Junk editus a S. Schenkling. Berlin, 1910. Pars 1—12.

A földkerekségről ismert összes bogarakat fölsoroló katalogusunk, eltekintve GEMMINGER és HAROLD-nak 1876-ban befejezett és most már elavult 12 kötetes katalogusát, nem lévén, JUNK berlini könyvkiadó elhatározta egy ilyennek kiadását. Tekintettel arra, hogy egy ilyen nagyszabású mű csak hosszú idő alatt készülhetne el, ha azt egy ember állítaná össze, azért munkatelosztással akarják ennek elejét venni. A nagy munka szerkesztését a kiadó S. SCHENKLING-re, a német rovartani nemzeti múzeum őrére bizta, a ki a földkerekség összes neves specialistáinak közreműködésével a munka megjelené-

sét és gyors befejezését biztosította. A munkatársak a következők: ALWARTH, ARROW, AURIVILLIUS, BEDEL, BERNHAUER, BICKHARDT, BORCHMANN, BOUCOMONT, BOURGEOIS, CLAVAREAU, CSIKI, FLEUTIAUX, FOWLER, GEBIEN, GESTRO, GILLET, GROUVELLE, HAGEDORN, HORN, JORDAN, KERREMANS, KOLBE, LAMEERE, LESNE, LÉVEILLE, MARSHALL, OHAUS, OLIVIER, PAPE, PIC, PORTEVIN, RAFFRAY, REITTER, RITSEMA, ROESCHKE, VAN ROON, ROSSEAU, SCHAUFUSS, SCHENKLING, SCHMIDT, v. SCHÖNFELDT, SCHUBERT, SEIDLITZ, SHARP, SIGARD, SPAETH, WAGNER, WEISE, WELLMAN, ZAITZEV.

A munka füzetekben jelenik meg, melyeknek ára ívenként Kor. 1.80, az egész munkára való előfizetésnél pedig ívenként Kor. 1.20.

Eddig a következő füzetek jelentek meg:

1. R. GESTRO: Rhysodidae.
2. F. BORCHMANN: Nilionidae, Othniidae, Aegialitidae, Petriidae, Lagriidae.
3. F. BORCHMANN: Alleculidae.
4. M. HAGEDORN: Ipidae.
5. R. GESTRO: Cupedidae, Paussidae.
6. H. WAGNER: Curculionidae: Apioninae.
7. H. v. SCHÖNFELDT: Brenthidae.
8. G. VAN ROON: Lucanidae.
9. E. OLIVIER: Lampyridae.
10. E. OLIVIER: Rhagophthalmidae, Drilidae.
11. A. LÉVEILLE: Temnochilidae.
12. E. CSIKI: Endomychidae.

CSIKI.

*

Cam. Schaufuss: C. G. Calwers Käferbuch. Naturgeschichte der Käfer Europas. Sechste, völlig umgearbeitete Auflage. Stuttgart (E. Schweizerbartsche Verlagsbuchandlung, Nägele & Dr. Sproesser) 1909, Lief. 10—15. (p. 67—88, 289—496).

A Rovartani Lapok XIV. és XV. kötetében ismertettem az új CALWER első kilencz füzetét, ez alkalommal az azóta megjelent füzetekről akarok egyetmást elmondani. Ezekben a füzetekben szerző a következő bogárcsaládokat tárgyalja: *Clambidae*, *Leptinidae*, *Platypsyllidae*, *Corylophidae*, *Sphaeriidae*, *Trichopterygidae*, *Hydroscaphidae*, *Scaphidiidae*, *Histeridae*, *Hydrophilidae*, *Cantharidae*, *Dasytidae*, *Cleridae*, *Derodontidae*, *Byturidae*, *Ostomidae*, *Sphaeritidae*, *Nitidulidae*, *Cuculiidae*, *Cryptophagidae*, *Erotylidae*, *Phalacridae*, *Thorictidae*, *Lathridiidae*. A családok, a közönségesebb nemek és fajok leírásán kívül megtaláljuk az alsó családok, nemzetségek és nemek meghatározására szolgáló kulcsokat és az összes palearktikus fajok felsorolását. A dült lapszámokkal ellátott bevezető részből is megjelent egy kis rész, mely a Németországban gyakrabban előforduló hangyák és P. KUHN

tollából a bogáresaládok meghatározó kulcsát tartalmazza. A hangyák meghatározó kulcsa jó kiegészítő fejezet, melyre a gyűjtőknek a myrmekophil bogarak hangyagazdájának megállapításánál van szüksége. A bogáresaládok meghatározó kulcsa rövid és a szükséges magyarázó rajzokkal bőven illusztrált. A táblák közül 12 jelent meg, (15—17, 19—27), ezek elég jók és a szöveg kiegészítéseképpen jó szolgálatot tehetnek különösen a kezdőknek. A munkát melegen ajánlhatom az érdeklődők figyelmébe. Egy-egy füzet ára 1 márka.

*

CSIKI.

R. Jeannel: Essai d'une nouvelle classification des Silphides cavernicoles. (Archives de Zoologie expérimentale et générale. 5. Série, V, 1910, p. 1—48, fig. 1—23.)

A barlanglakó Silphidák nemeinek meghatározására két évvel ezelőtt REITTER állított össze egy elég jó kulcsot (lásd: Rovartani Lapok. XV, 1908, p. 91) és máris egy újabbról adhatunk számot. DR. JEANNEL ugyanis megkísérelte főleg az ivarszervek szerkezete alapján valami újat nyújtani. Ő a *Bathysciini* nemzetséget mindenekelőtt négy alnemzetségre osztja (*Euryscapiti*, *Gymnomorphi*, *Brachyscapiti* és *Antroherpona*), melyek jellemzése után a nemek meghatározó kulcsát adja és áttekintést nyújt ezek származásáról. Tanulmányában nagyon sok új nemet állít fel, a régi *Bathyscia*-nemet pedig teljesen feldarabolja. A cikk végén közli a Bathysciák katalogusát, mely szerint a mi fajaink következőleg oszlanak meg:

I. *Euryscapiti*.

Adelopsella JEAN.

bosnica REITT.

Bathysciola JEAN.

silvestris MOTSCH.

Pholeuonella JEAN.

Erberi SCHAUF.

Ganglbaueri APFB.

eurzolensis GANGLB.

II. *Gymnomorphi*.

Bathyscia SCHIÖDTE.

montana SCHIÖDTE.

subsp. *hungarica* REITT.

subsp. *Apfelbecki* GANGLB.

var. *jablanicensis* GANGLB.

Bathysciidius JEAN.

tristiculus APFB.

Phaneropella JEAN.

Lesinae REITT.

Bathysciotes JEAN.

(*Khevenhülleri* MILL.)

subsp. *croatica* MILL.

subsp. *Horváthi* CSIKI.

Speonesiotes JEAN.

narentinus MILL.

subsp. *hirsutus* JEAN.

dorotkanus REITT.

issensis MÜLL.

Paganettii GANGLB.

Gobanzi REITT.

Proleonhardella JEAN.

Matzenaueri APFB.

Leonhardella REITT.

angulicollis REITT.

subsp. *Sctnikana* REITT.

Anillocharis REITT.*Otonis* REITT.subsp. *plutonius* REITT.*Pholeuonopsis* APFB.*herculeanus* REITT.*setipennis* APFB.*Ganglbaueri* APFB.*Grabowskii* APFB.*Silphanillus* REITT.*Leonhardi* REITT.III. *Brachyscapiti*.*Mehadiella* CSIKI.*Páveli* FRIV.*Drimeotus* MILL.*Ormayi* REITT.*Chyzeri* BIRÓ.*Enlzi* BIRÓ.*Kovácsi* MILL.*Horváthi* BIRÓ.sub. *Fericeus* KR.*Kraatzii* FRIV.*Pholeuon* HAMPE.*angusticolle* HAMPE.*leptoderum* FRIV. (*Hazayi* FRIV.)subg. *Parapholeuon* GANGLB.*gracile* FRIV.*hungaricum* CSIKI.*Sophrochaeta* REITT.*insignis* FRIV.*Merkli* REITT.*Reitteri* FRIV.*Proleonhardia* JEAN.*Neumanni* APFB.*Charonites* APFB.*Matzenaueri* APFB.*Adelopidius* APFB.*Sequensi* REITT.*Leonhardia* REITT.*Hilfi* REITT.*Reitteri* BREIT.*Haplotropidius* J. MÜLL.*pubescens* J. MÜLL.*Taxi* J. MÜLL.*subinflatus* APFB.*Apholeuonus* REITT.*longicollis* REITT.*nudus* APFB.subsp. *Sturanyi* APFB.*Protobracharthron* REITT.*Reitteri* APFB.*Grabowskii* APFB.*Parapropus* GANGLB.*sericeus* SCHM.*Pfeiferi* APFB.*Ganglbaueri* GANGLB.subs. *humeralis* APFB.*Spelaeodromus* REITT.*Pluto* REITT.IV. *Antroherpona*.*Spelaeobates* J. MÜLL.*Novaki* J. MÜLL.*pharensis* J. MÜLL.*Peneckeii* J. MÜLL.*Kraussi* J. MÜLL.*Antroherpona* REITT.*cylindricolle* APFB.subsp. *thoracicum* APFB.*Matzenaueri* APFB.subsp. *latipenne* APFB.*Dombrowskii* APFB.*Ganglbaueri* APFB.*Matulici* REITT.*stenocephalum* APFB.*pygmaeum* APFB.*Hörmanni* APFB.subsp. *hypsophilum* APFB.*Lorcki* ZONE.*Leonhardi* REITT.